

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till nytt direktiv om rätten att få en vara reparerad

Regelrådet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag. Regelrådet har i uppgift att bistå regelgivare, om dessa begär det, med att granska konsekvensutredningar till förslag från Europeiska unionen som bedöms få stor påverkan för företag i Sverige och lämna råd om vad en svensk konsekvensutredning bör innehålla. Regelrådet har därför översiktligt granskat EU-kommissionens konsekvensutredning, SWD (2023) 59 final. Regelrådet har även översiktligt granskat själva förslaget till nytt direktiv, COM (2023) 155 final.

Bakgrund, innehåll och syfte

EU-kommissionen presenterade den 22 mars 2023 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för att främja reparation av varor. Där i föreslås dels en ändring i det s.k. varudirektivet från 2019 (EU 2019/771), dels ett antal verktyg i det nya direktivet. Varudirektivet har införlivats i svensk rätt genom konsumentköplagen (2022:260), och det är i första hand denna som kommer att påverkas av förslaget. Även lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler samt marknadsföringslagen (2008:486) kan påverkas.

Kommissionen konstaterar att den förtida kasseringen av reparerbara varor som köpts av konsumenterna leder till ökade mängder avfall och genererar utsläpp av växthusgaser och ökad efterfrågan på värdefulla resurser i produktionen av nya varor. Problemet med att reparerbara varor som köpts av konsumenterna kasseras i förtid finns i hela EU och rör ett stort antal varor. För att främja hållbar konsumtion är målet med direktivet att öka reparationen och återanvändningen av defekta men reparerbara varor köpta av konsumenterna såväl inom som utanför reklamationsrättens ram.

Förslaget syftar till att fler varor ska repareras, dels av säljaren för fel i varan som denne ansvarar för, dels av tillverkaren eller fristående reparatörer i andra fall. Förslaget syftar även till att förbättra konsumentens kännedom om sina rättigheter och om vilka reparatörer som finns att välja bland. Säljaren ska i första hand reparera i stället för att byta ut varan.

Konsumenten ska vid fel på en vara ha rätt att under den lagstadgade ansvarstiden (i Sverige tre år) få varan återställd till avtalsenligt skick. Reparation och utbyte är de primära påföljderna som köparen i regel kan välja mellan. Förslaget innehåller ett flertal bestämmelser, bland annat en skyldighet att tillhandahålla ett informationsformulär för reparation avseende alla varor som säljs till konsumenterna (artikel 4), en skyldighet för tillverkaren att reparera energirelaterade varor (artikel 5) med motsvarande informationskrav (artikel 6) och en onlineplattform för reparation och renovering (artikel 7). Förslaget förväntas

leda till kostnadsbesparingar för konsumenter och stödja målen om hållbar konsumtion i den Europeiska Gröna Givens (European Green Deal).

Direktivet följer en strategi för fullständig harmonisering, vilket innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser i sin nationella lagstiftning som avviker från de som fastställs i direktivet. Det omfattar å ena sidan en riktad ändring av varudirektivet när det gäller avhjälpan av åtgärder inom ramen för reklamationsrätten och å andra sidan nya avtalsbestämmelser om främjande av reparation utanför säljarens ansvar enligt varudirektivet.

Beträffande subsidiaritetsprincipen framhåller kommissionen att varudirektivet redan har harmoniserat konsumentens rättigheter vid köp av varor, och då detta förslag ändrar en aspekt av dessa rättigheter för att främja reparationer i stället för utbyte av felaktiga varor inom ramen för det rättsliga ansvaret måste en sådan ändring göras på EU-nivå. Utanför varudirektivets tillämpningsområde skulle olika regler om reparation av varor i medlemsstaterna leda till olika nivåer av konsumentskydd och påverka konkurrensen mellan aktörer från olika medlemsstater. Åtgärder på EU-nivå anses därför vara lämpligast för att minska skillnaderna mellan nationella regler på området och främja en hållbar konsumtion.

Avseende förslaget proportionalitet framhåller kommissionen att för att främja reparation inom ramen för reklamationsrätten ändras den nationella lagstiftningen endast i den mån det är absolut nödvändigt för att uppnå målet. Förslaget påverkar inte väletablerade nationella bestämmelser om ansvarsperioder. Ändringen gäller endast regler som redan är föremål för fullständig harmonisering.

I sin faktagrupp (2022/23:FPM79) välkomnar regeringen förslaget syfte att främja en hållbar konsumtion. Det anses angeläget att direktivets regler är moderna, ändamålsenliga och anpassade till den tekniska utvecklingen och till omställningen till konkurrenskraftiga företag i en cirkulär ekonomi. Regeringen avser att i förhandlingarna verka för en väl avvägd balans mellan intresset av ett högt skydd för konsumenter och näringsidkarnas intressen. Direktivet bör inte vara mer långtgående och detaljerat än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med direktivet.

Kommissionens konsekvensutredning

Kommissionen bedömer i sin konsekvensutredning att förslaget kommer att få positiva effekter på ekonomin i stort och för konsumenter och miljön. Förslaget förväntas innebära att vissa företag kommer att drabbas av förluster på grund av utebliven försäljning och minskad produktion av varor samtidigt som det bidrar till ökad sysselsättning inom EU:s reparationssektor. Förslaget bedöms också medföra betydande besparingar för konsumenter som grupp som sannolikt kommer att investeras i ekonomin i helhet, vilket i sin tur förväntas leda till ökad tillväxt och investeringar.

Inom ramen för det samråd som ägde rum inför presentationen av förslaget till direktiv bedömde näringslivet alternativet att prioritera reparation när det är billigare än utbyte samt frivilliga åtaganden att främja reparation som effektiva åtgärder. När det gäller tillverkarens skyldighet att reparera mot ett fastställt pris ansåg en majoritet av näringslivet att defekter till följd av slitage inte bör täckas.

I konsekvensutredningen undersöktes flera policyalternativ inom ramen för två "kluster": främjande och återanvändning av varor såväl inom ramen för som utanför reklamationsrätten. Paketet med rekommenderade alternativ innehåller alternativ från båda klustren, med fokus på reparationer utanför reklamationsrättens ram. Den största andelen defekter förekommer i detta scenario, vilket innebär att möjligheterna att öka andelen reparationer är störst där. På grundval av flera kriterier och en kostnads-nyttanalys samt en kvalitativ bedömning av proportionaliteten hos de olika alternativ som övervägdes föreslår kommissionen en kombination av sex rekommenderade alternativ för att ta itu med problemen:

- Prioritering av reparationer av varor när det är billigare än att byta ut dem inom ramen för reklamationsrätten.
- En onlineplattform på nationell nivå som matchar konsumenter med reparatörer och främjar renoverade varor.
- En skyldighet för reparatörer att på begäran lämna en offert angående pris och reparationsvillkor i standardiserad form (det europeiska formuläret för reparationsinformation).
- En skyldighet för tillverkare av varor för vilka krav på reparerbarhet enligt unionsrätten gäller att utföra reparation utanför reklamationsrätten mot ett pris.
- En skyldighet för tillverkare att informera om sin reparationsskyldighet.
- En frivillig EU-standard för enkel reparation (europeisk standard för reparationstjänster).

Konsekvenser för företagen av förslaget

Kommissionen bedömer att det rekommenderade paketet bidrar till ökad sysselsättning och till investeringar och konkurrens inom EU:s reparationssektor på den inre marknaden, samtidigt som det medför fördelar för EU:s konsumenter och miljön. Oberoende reparatörer, inklusive små och medelstora företag, bedöms ha goda förutsättningar att dra nytta av paketet. Företagens intäkter kommer att minska på grund av utebliven försäljning och minskad produktion av nya varor, men detta kompenseras enligt kommissionen av de avsevärda besparingarna på konsumentensida. Företagens minskade intäkter återspeglar här därför ett perspektivskifte från fokus på företagens intäkter till en betoning av konsumentperspektivet. Konsumenterna kommer sannolikt också att investera de pengar som sparas i ekonomin som helhet, vilket i sin tur kommer att leda till tillväxt och investeringar.

På aggregerad nivå räknar kommissionen med besparingar på 176,5 miljarder euro för konsumenterna över 15 år (vilket motsvarar 25 euro per konsument och år). De sammantagna kostnadsbesparingarna för producenter inom EU bedöms uppgå till 15,6 miljarder euro (utspritt över 15 år).

Anpassningskostnaderna för företagen beräknas till 731,26 miljoner euro (som en engångskostnad) och 7,39 miljarder euro (utspritt över 15 år), det vill säga drygt 8,1 miljarder euro totalt. De förslag som bedöms ge upphov till kostnaderna är (engångskostnader respektive totala återkommande kostnader inom parentes): Prioritering av reparationer av varor när det är billigare än att byta ut dem inom ramen för reklamationsrätten (104,2 miljoner euro respektive 751,8 miljoner euro), skyldigheten för tillverkare att informera om sin

reparationsskyldighet (106,6 miljoner euro respektive 160 miljoner euro), skyldigheten för reparatörer att på begäran lämna en offert angående pris och reparationsvillkor i standardiserad form (475,4 miljoner euro respektive 5,9 miljarder euro) och skyldigheten för tillverkare av varor för vilka krav på reparerbarhet enligt unionsrätten gäller att utföra reparation utanför reklamationsrätten mot ett pris (45 miljoner euro respektive 582,1 miljoner euro).

De administrativa kostnaderna för företagen beräknas till 69,8 miljoner euro (som en engångskostnad). Det bedöms inte uppstå några återkommande kostnader. Engångskostnaden uppstår med anledning av förslaget om en skyldighet för tillverkare av varor för vilka krav på reparerbarhet enligt unionsrätten gäller att utföra reparation utanför reklamationsrätten mot ett pris.

Kommissionen anger att kostnadsbesparingarna för producenterna uppstår genom att en andel av de defekta varorna framöver kommer att repareras i stället för att bytas ut, vilket bedöms resultera i ökad konkurrenskraft för företagen, inklusive gentemot producenter i tredje land. Samtidigt innebär förslaget att vinster i termer av produktion och försäljning av nya varor i viss mån inte kommer att realiseras och att företagen kommer att behöva efterleva nya krav på reparation och information. Den sektor som framför allt kommer att gynnas är reparationsbranschen, där 99,7 procent av företagen är små och medelstora företag. Sammantaget bedömer kommissionen att vinsterna med förslaget kommer att överskrida kostnaderna för dessa företag, även om små och medelstora företag verksamma inom tillverkning (mindre än 20 procent av den totala försäljningen) och detaljhandeln (51 procent av den totala försäljningen) kommer att påverkas något negativt. Kommissionen konstaterar även att kostnaderna för anpassning och administration är oproportionerligt högre för små och medelstora företag.

Behovet av en kompletterande svensk konsekvensutredning

Regelrådet kan konstatera att kommissionens konsekvensutredning är mycket utförlig och att olika alternativa lösningar och åtgärder analyseras ingående. Konsekvensutredningen innehåller dock inga analyser som tydliggör vad konsekvenserna av förslagen skulle bli för svenska företag. Regelrådet kan emellertid konstatera att förslagen kommer att medföra betydande effekter för berörda företag och anser därför att en kompletterande svensk konsekvensutredning behöver upprättas snarast.

Det behöver tydliggöras hur de befintliga nationella kraven förhåller sig till de föreslagna nya bestämmelserna. Det är också angeläget att utreda vilka företag som berörs med avseende på antal, storlek och bransch samt att analysera vilken kostnadspåverkan blir för olika typer av företag. De små och medelstora företagens situation bör särskilt belysas. En kompletterande nationell konsekvensutredning bör också resonera kring hur konkurrensförhållanden till andra medlemsstater och tredje land påverkas.

Regelrådet noterar vidare att många av de substantiella kraven kommer att fastställas i delegerade akter och vill därför uppmana till att konsekvensutredningar på såväl EU- som nationell nivå tas fram i samband med att sådana akter behandlas.

En kompletterande svensk konsekvensutredning bör utgå från kraven i 6 och 7 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 30 augusti 2023.

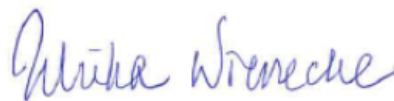
I beslutet deltog: Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjör och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av: Ulrika Wienecke.

Anna-Lena Bohm

Ordförande

Ulrika Wienecke

Föredragande